

Datum: 5 mei 2023

Van: JongRES MRE

Onderwerp: JongRES-regio MRE voor een uitvoerbare RES

Beste meneer Verhoeve,

Wij zijn de JongRES afdeling voor de regio Metropoolregio Eindhoven, een organisatie die jongeren laat participeren binnen de RES in uw regio.

Hoewel in de MRE er nog onduidelijkheid en onenigheid heerst over de focus van de energietransitie en het tempo, is elke gemeente ervan overtuigd dat er nu echt iets gedaan moet worden. Helaas bestaat de Metropoolregio Eindhoven uit wel 21 gemeenten met allemaal een eigen identiteit waardoor een gezamenlijke visie ontwikkelen niet eenvoudig is. Daar komt nog bovenop dat in de MRE geen afspraken zijn gemaakt over de opwek per gemeente. Wij zien dus ook dat sommige gemeentes bereid zijn extra stappen te maken (denk aan het project Helmond-Eindhoven Klimaatneutraal in 2030), terwijl andere gemeentes langzaam terugkrabbelen van hun toegezegde zoekgebieden. Hierbij wordt het gebrek aan draagvlak als excuus gebruikt.

Daarnaast zien we problemen met het elektriciteitsnet. Zelfs waar men gezamenlijk achter het realiseren van duurzame opwek staat, kunnen projecten niet doorgaan vanwege gebrek aan capaciteit. Hierdoor worden pioniers, koplopers en innovators afgestraft voor initiatieven. Dit probleem doet zich natuurlijk in heel Brabant voor.

Wij maken ons zorgen dat de RES doelen niet op tijd behaald kunnen worden. Dit loopt nu soms vast door het optekenen van locaties voor windmolens met een slechte vergunbaarheid of uitvoerbaarheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de plaatsing van een windmolen midden in een woonwijk. Dit gebeurt deels uit onwelwillendheid en deels uit onwetendheid. Gemeentes staan aan een opgave voor de uitvoering van de RES. Ze hebben hulp nodig, maar moeten tegelijkertijd ook beloond kunnen worden als ze laten zien dat er sprake is van een goede uitvoering. Vandaar dat we de Gedeputeerde Staten drie scenarios willen voorleggen die in de onderhavige beleidsvoorstellen worden uitgewerkt.

Scenario 1. Beloning van voldoende realisatie

De Gedeputeerde Staten is van oordeel dat de RES locaties en de bijbehorende uitvoering van de RES voldoende is, inhoudende dat de vergunbaarheid realistisch en uitvoerbaar is. Om het draagvlak te belonen, zal er een subsidie beschikbaar zijn voor de verduurzaming van woningen vanuit provinciale fondsen.

Scenario 2. Gemeentes met wil, maar beperkte mogelijkheid

De RES laat wil en ambitie zien, maar bevat tegelijkertijd veel praktische onuitvoerbaarheden. Daarom zal de realisatie van deze RES ondersteund worden door Gedeputeerde Staten. Om de juiste ondersteuning te kunnen bieden, wordt er extra budget beschikbaar gesteld om projectleiders op te leiden voor corporaties. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het (door de provincie) gesteunde projectenbureau in Noord-Brabant of door de detachering van zware provinciale ambtenaren voor de realisatie van de RES opgave.

Scenario 3. Vrijblijvendheid is er niet meer bij

De uitvoering van RES is onvoldoende binnen de afgesproken ambitie. In dit geval zal de provincie de regie overnemen. In dit scenario zal er geen subsidie meer uitgekeerd worden voor de verduurzaming van woningen, maar wordt er strak gestuurd op een andere wijze. Ter waarschuwing zal er eerst een brief verstuurd worden vanuit de provincie met de boodschap dat de uitvoering in de gemeente tekortschiet.

Daarnaast zien we een aantal regionale uitdagingen waar de provincie zich tot zal moeten verhouden:

Het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet

Het gebrek aan transportcapaciteit voor opwek van duurzame energie als afname voor de elektrificatie van bedrijven op het elektriciteitsnet is een probleem van heel Brabant en laat zich helaas niet makkelijk oplossen. Gelukkig is er ook meer mogelijk dan men denkt.

1. *Energiehubs*

Een energiehub is een plek waarbij opwek en afname slim op elkaar afgestemd worden. Hierbij kan conversie naar andere energiedragers (waterstof, warmte) een rol spelen, maar dat is niet noodzakelijk. Zo kunnen er al aanwezige afnemers zijn die laadsessies of bedrijfsprocessen in tijd kunnen verplaatsen. Door lokaal slim om te gaan met energiestromen, is er minder gebruik van het elektriciteitsnet nodig. Zeker voor bestaande bedrijventerreinen die nu tegen netcongestie aanlopen of meer opwek willen realiseren, zit hier veel potentie in. De provincie kan een rol spelen in het aanjagen en faciliteren van de ontwikkeling hiervan en het gesprek met de netbeheerder aangaan. Belangrijk is daarbij een brede blik te houden en niet alleen te kijken naar batterijopslag en conversie naar waterstof, maar ook naar het slim laden van vervoer, het aanpassen van energiegebruik van afnemers en het omzetten (en opslaan!) van warmte. Dit laatste heeft veel potentie wanneer een bedrijventerrein in de buurt van een woonwijk ligt en kan een oplossing bieden voor het overbruggen van de winter met behulp van duurzame warmte.

2. *Batterijen/opslag*

Vaak worden batterijen genoemd als oplossing voor het netcongestieprobleem. Helaas is ook dit geen eenvoudige oplossing. Uit [verschillende studies](#) blijkt dat batterijen, om de businesscase rond te krijgen, de elektriciteit moeten verhandelen op energie- en balanceringsmarkten. Dit betekent dat een batterij niet per se handelt ten gunste van het oplossen van netcongestie, en soms zelfs dat de batterij bijdraagt aan netcongestie. Dit geldt voornamelijk voor afnamecongestie (waardoor bedrijven geen transportcapaciteit kunnen krijgen). [Ook batterijen bij grootschalige opwek kunnen qua businesscase nog niet rondkomen](#). Daarom is ons advies om de installatie van batterijen niet aan de markt over te laten, maar in overleg met de netbeheerder de juiste locaties te identificeren en als provincie te investeren in batterijen, met als uitgangspunt de waarde voor de maatschappij (duurzame opwek die gerealiseerd kan worden en bedrijven waarvoor extra transportcapaciteit beschikbaar kan komen). Tot slot is het belangrijk verder te kijken dan lithium-ion batterijen en ook te kijken naar innovatievere vormen zoals flow-batterijen, vliegwielbatterij en warmteopslag. Met andere woorden; neem de regie als provincie, ook als mede-eigenaar of mede-investeerder of maak het besluit om naar andere oplossingen te kijken!

3. *Slim opwek plannen & overleg over radarbeperkingen*

Zon en wind vullen elkaar qua opwekprofiel goed aan. We zien dat er vaak gekozen wordt voor zonnevelden vanwege het gebrek aan draagvlak voor windmolens. Maar zowel voor de capaciteit op het elektriciteitsnet als de leveringszekerheid is dit niet de meest gunstige optie. Daarom moet er slim gekeken en gecoördineerd worden waar welke optie nog mogelijk is. Dit houdt ook in dat er kritisch gekeken moet worden naar de eisen omtrent de radar voor (militaire) vliegvelden. Nog veel te vaak wordt een zoekgebied voor wind klakkeloos geblokkeerd door radarbeperkingen. Het gesprek hierover moet geopend worden met defensie en de vliegvelden over wat er wél mogelijk is.

In het publieke debat wordt verder veel gesproken over kernenergie als oplossing. Hoewel kernenergie in sommige gevallen een bijdrage kan leveren moet niet vergeten worden dat in tegenstelling tot het bovenstaande kernenergie géén bijdrage kan leveren aan het oplossen van netcongestie, gezien het decentrale karakter van netcongestie. Ook kost het bouwen van kerncentrales veel tijd, waar bovenstaande oplossingen nu al toegepast kunnen worden. Tot slot maakt het centrale karakter van kernenergie ons energiesysteem juist gevoeliger voor verstoringen omdat een groter deel van de energievoorziening afhankelijk wordt van één centrale. Wij willen daarom vragen dat de provincie deze overwegingen meeneemt in de keuze voor een kerncentrale.

Gebrek aan draagvlak

Daarnaast speelt het gebrek aan draagvlak de uitrol van duurzame opwek parten. Ondanks de gunstige omstandigheden voor duurzame opwek (hoge energieprijzen, behoefte aan energieonafhankelijkheid, klimaatverandering) stuiten veel projecten nog op weerstand. Uit onderzoek blijkt dat mensen veel sneller achter beleid staan als ze het gevoel hebben dat de kosten en baten rechtvaardig verdeeld worden. Echter is het niet altijd eenduidig wat er met rechtvaardigheid bedoeld wordt. Er zijn namelijk verschillende vormen van rechtvaardigheid. Het WRR heeft in het rapport [‘Rechtvaardigheid in klimaatbeleid. Over de verdeling van klimaatkosten’](#) tien verschillende vormen van rechtvaardige verdeling opgesteld. Het is belangrijk het gesprek hierover met de burgers aan te gaan en expliciet te maken voor welke verdeling van de kosten en baten is gekozen en op basis van welk principe. Deze discussie ligt dicht bij de belevingswereld van de burger, waardoor deze meer betrokken wordt bij het proces. Dit geldt ook in grote mate voor jongeren, die vaak de grote afwezige zijn als er over de energietransitie gesproken wordt, veelal omdat de discussie op het technische vlak wordt gevoerd. Jongeren voelen zich daar niet door aangesproken door hun vermeende gebrek aan expertise. Wij willen de provincie daarom oproepen deze discussie in het openbaar, voorafgaand aan besluitvorming over de energietransitie te voeren. Dit betreft meer burgers en resulteert in een groter gevoel van rechtvaardige besluitvorming en daarmee een groter draagvlak.

Daarnaast kunnen energiecoöperaties bijdragen in het vergroten van draagvlak onder bewoners voor duurzame opwek en verduurzaming van woningen. Ze staan vaak midden in de gemeenschap en kunnen een vehikel zijn om de baten van de opwek terug te laten vloeien naar de gemeenschap. Daarnaast kunnen energiecoöperaties bijdragen in het voorkomen van netcongestie op laagspanningsniveau door slim energie te delen of te investeren in een gezamenlijke batterij. Deze ruimte om innovatieve oplossingen door te ontwikkelen moet volledig benut worden en daarom moeten energiecoöperaties serieus genomen worden als gesprekspartner en waar mogelijk ondersteund worden.

Wet- en regelgeving

In onze RES(sen) vragen wij u in het bijzonder afstand te doen van beperkende provinciale regelgeving, zoals:

1. het te strak sturen op de implementatie van een zonneladder;
2. de invoering van normen voor piekhoogtes van windmolens;
3. het zelf nog niet volop willen investeren in het verstevigen van het stroomnet;
4. het opleggen van beperkingen in polders.

Met vriendelijke groeten,

Jasmijn Kleij

namens JongRES Metropoolregio Eindhoven